

SAĞLIK EKONOMİSİ

Editörler

Hüseyin ASLAN

Emine ÇETİN ASLAN

Mehmet TOP

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz

SAĞLIK EKONOMİSİ

Editörler: Hüseyin ASLAN, Emine ÇETİN ASLAN, Mehmet TOP

Kapak ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak
©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.
2021 Mart, Ankara

ISBN No: 978-605-7877-89-5

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay-Ankara
Tel: 0(312) 419 97 81 pbx
Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Tarcan Matbaacılık Yayın. San.
Sertifika No: 47663
İvedik köy mah. İvedik cad. No: 417/ A
Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 384 34 35

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 419 97 81 pbx
Faks: 0(312) 419 16 11
e-posta: info@siyasalkitap.com
http://www.siyasalkitap.com

SAĞLIK EKONOMİSİ

Editörler

Hüseyin ASLAN

Emine ÇETİN ASLAN

Mehmet TOP

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
SUNUŞ ve TEŞEKKÜR	13

BÖLÜM 1: SAĞLIK EKONOMİSİNE GİRİŞ: TANIM, ÖNEM, GEREKLİLİK, KAPSAM VE TARİHÇE..... 17

Prof. Dr. Mehmet TOP

1.1. Sağlık Ekonomisinin Tanımı ve Önemi.....	17
1.2. Yaşam, Ölüm ve Büyük İş: Sağlık Ekonomisi Neden Gereklidir?.....	18
1.3. Ekonomik Bir Mal Olarak Sağlık Hizmeti	20
1.4. İstekler, Talepler ve İhtiyaçlar Sağlıkta Farklı mıdır?	23
1.5. Sağlık Ekonomisinin Önemli Yönleri	24
1.6. Sağlık Ekonomisi Kapsamı	30
1.7. Sağlık Ekonomisi Tarihçesi.....	32
1.8. Sonuç.....	34

BÖLÜM 2: SAĞLIK VE EKONOMİ İLİŞKİSİ..... 39

Dr. Öğr. Üyesi. Seda KUMRU

2.1. Giriş	39
2.2. Ekonomik Büyüme ve Ekonomik Kalkınma	40
2.2.1. Ekonomik Büyüme ve Ekonomik Kalkınma Göstergeleri	43
2.3. Ekonomi ve Sağlık.....	46
2.4. Ekonominin Sağlık Üzerindeki Etkisi.....	51
2.5. Sağlığın Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi	52
2.6. Sonuç.....	55

BÖLÜM 3: SAĞLIĞIN BELİRLEYİCİLERİ 59

Dr. Öğr. Üyesi Nükhet Bayer - Doç. Dr. Umut Beylik

3.1. Giriş	59
3.2. Sağlık ve Hastalık Kavramı.....	59
3.3. Sağlık ve Hastalık Belirleyicileri	60
3.3.1. Biyolojik ve Genetik Belirleyiciler	61
3.3.2. Davranışsal Belirleyiciler	63
3.3.3. Eğitim	64
3.3.4. Sosyo-ekonomik belirleyiciler	66

3.3.5. Sağlık Hizmetlerine Erişim	68
3.3.6. Politikalar ve Uygulamalar	70
BÖLÜM 4: SAĞLIK STATÜSÜ VE SAĞLIK ÇIKTILARI.....	75
<i>Arş.Gör. İlayda GÜZEL - Doç.Dr. Saffet OCAK</i>	
4.1. Sağlık Statüsü	75
4.1.1. Sağlık Statüsünün Ölçülmesinin Önemi	77
4.1.2. Sağlık Statüsü Göstergeleri	80
4.2. Sağlık Çıktıları ve Çıktıların Değerlendirilmesi	88
4.2.1. Sağlıkla İlişkili Yaşam Kalitesi (<i>Health-Related Quality of Life- HRQL</i>)	89
4.2.2. Kaliteye Uyarlanmış Yaşam Yılları (<i>Quality-Adjusted Life Years- QALY</i>)	91
4.2.3. Engelliliğe Uyarlanmış Yaşam Yılı (<i>Disability Adjusted Life Year - DALY</i>) ...	93
BÖLÜM 5: SAĞLIK EŞİTSİZLİKLERİ	99
<i>Doç. Dr. Şükrü Anıl TOYGAR</i>	
5.1. Giriş	99
5.2. Eşitlik, Eşitsizlik ve Hakkaniyet Kavramları	101
5.3. Sağlıkta Eşitlik	102
5.4. Sağlıkta Eşitsizlikler	107
5.5. Sağlık Eşitsizliklerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi	110
5.6. Sağlıkta Eşitsizlikler Üzerine Dünya ve Türkiye’de Yapılan Temel Araştırmalar	117
5.6.1. Dünya’da Sağlık Eşitsizlikleri	120
5.6.2. Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinde Eşitsizlik	122
5.7. Sonuç.....	125
BÖLÜM 6: SAĞLIK HİZMETLERİ PİYASASI VE PİYASA BAŞARISIZLIĞI	131
<i>Doç. Dr. Serap DURUKAN KÖSE</i>	
6.1. Giriş	131
6.2. Piyasa Kavramı ve Modelleri	132
6.2.1. Tam Rekabet Piyasası.....	133
6.2.2. Monopol (Tekel) Piyasası	134
6.2.3. Monopollü Rekabet	135
6.2.4. Oligopol	135
6.3. Sağlık Hizmetleri Piyasası ve Piyasa Başarısızlığı	136
6.3.1. Kamusal Özeleştirel ve Dışsalıklar	137
6.3.2. Risk ve Belirsizlik	140
6.3.3. Sağlık Hizmetlerinde Homojenliğin Sağlanamaması ve Asimetrik Bilgi... ..	141
6.3.4. Piyasaya Girişte Sınırlamalar ve Sağlık Piyasasına Müdahale	142
6.3.5. Arz ve Talep Arasında Dengesizlik.....	143
6.3.6. Ölçek Ekonomisi ve Monopol.....	143
6.4. Sonuç.....	144

BÖLÜM 7: TALEP VE SAĞLIK HİZMETLERİ TALEBİ 147**Dr. Öğr. Üyesi Emine ÇETİN ASLAN**

7.1. Giriş	147
7.2. Talep: Tanımı ve Genel Çerçevesi	147
7.3. Piyasa Talebi.....	150
7.4. Sağlık Hizmetleri Talebinin Özellikleri	150
7.5. Sağlık Hizmetleri Talebinin Belirleyicileri	153
7.5.1. Malın Fiyatı.....	153
7.5.2. Sağlık Sigortası	154
7.5.3. İlişkili Diğer Malların Fiyatı	156
7.5.4. Zaman Maliyeti (<i>Time Price / Time Cost</i>)	157
7.5.5. Gelir.....	157
7.5.6. Geleceğe Yönelik Fiyat Beklentileri	158
7.5.7. Ekonomik Olmayan Diğer Faktörlerin Etkisi.....	158
7.6. Talepte Değişim ve Talep Kayması	161
7.7. Talep Esneklikleri.....	161
7.7.1. Talebin (Kendi) Fiyat Esnekliği.....	162
7.7.2. Talebin Çapraz Fiyat Esnekliği	164
7.7.3. Talebin Gelir Esnekliği	166
7.7.4. Talep Esnekliğinin Belirleyicileri (Etki Eden Faktörler)	168
7.8. Fiyat Esnekliği ve Gelir / Harcama İlişkisi	170

BÖLÜM 8: ARZ VE SAĞLIK HİZMETLERİ ARZI 173**Öğr. Gör. Dr. Ayça KARAHAN**

8.1. Giriş	173
8.2. Arz	173
8.3. Sağlık Hizmetleri Arzı.....	174
8.4. Sağlık Hizmetleri Arzının Özellikleri	175
8.5. Arz Eğrisi: Fiyat ve Arz Edilen Miktar Arasındaki İlişki	178
8.6. Arz Miktarındaki Değişme	180
8.7. Arzda Değişim ve Arz Kayması	181
8.7.1. Girdilerin (Üretim Faktörlerinin) Fiyatlarında Değişim.....	182
8.7.2. Teknoloji Düzeyi	183
8.7.3. İlişkili Diğer Malların Fiyatı	184
8.7.4. Firma Sayısı	185
8.7.5. Geleceğe Dönük Fiyat Beklentisi	186
8.7.6. Vergiler ve Sübvansiyonlar.....	186
8.8. Arzın Fiyat Esnekliği.....	187
8.9. Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Arzı ve Şehir Hastaneleri.....	189
8.10. Sonuç.....	191

BÖLÜM 9: HASTANE PİYASASI 195*Doç. Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK*

9.1. Giriş	195
9.2. Modern Hastanelerin Doğuşu	196
9.3. Sayılarla Türk Hastane Endüstrisi	201
9.3.1. Şehir Hastaneleri	206
9.4. Hastane Ekonomisi	210
9.4.1. Firma Teorisi ve Hastaneler	210
9.4.2. Hastanelerin Gelirleri	212
9.4.3. Hastanelerin Maliyetleri	214
9.4.4. Karşılanmayan Sağlık Hizmetleri ve Maliyetlerin Aktarılması	216
9.5. Rekabet, Kalite ve Hastaneler	219
9.6. Sonuç	222

BÖLÜM 10: SAĞLIK İŞGÜCÜ PİYASASI 225*Doç. Dr. Gamze YORGANCIOĞLU TARCAN*

10.1. Giriş	225
10.2. Kavramsal Çerçeve	225
10.3. Sağlık İşgücünün Ekonomik Önemi	226
10.4. Sağlık İşgücü Planlaması	228
10.5. Türkiye’de Sağlık İşgücünün Tarihsel Döngüsü	231
10.6. Sağlık İşgücü Piyasasında Mevcut Durum	232
10.7. Sonuç	238

BÖLÜM 11: İLAÇ PİYASASI VE FARMAKOEKONOMİ 243*Dr. Öğr. Üyesi Tuncay KÖSE*

11.1. Giriş	243
11.2. İlaç Piyasası	245
11.2.1. İlaç ve İlgili Kavramlar	245
11.2.2. İlaç Sektörü	247
11.2.3. İlaç Piyasası	254
11.3. Farmakoekonomi	260
11.3.1. Sağlık Ekonomisi ve Farmakoekonomi	260
11.3.2. Farmakoekonomi Tanımı	262
11.3.3. Farmakoekonomik Bakış Açısı: Maliyetler ve Sonuçlar	263
11.3.4. Farmakoekonomik Analiz Yöntemleri	268
11.3.5. Farmakoekonomik Değerlendirmelerde İndirgeme (İskonto)	275
11.3.6. Farmakoekonomik Tekniklerde Duyarlılık Analizi	275
11.3.7. Farmakoekonomik Modelleme Yöntemleri	276
11.4. Sonuç	279

BÖLÜM 12: SAĞLIK HARCAMALARI 285**Arş. Gör. Jebaği Canberk AYDIN - Doç. Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK**

12.1. Giriş	285
12.2. Sağlık Harcaması	286
12.2.1. Katastrofik ve Yoksullaştırıcı Sağlık Harcaması.....	287
12.2.2. Gereksiz Sağlık Harcamaları	289
12.3. Sağlık Harcamalarına Dair Göstergeler	290
12.3.1. Kişi Başına Düşen Sağlık Harcaması.....	291
12.3.2. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla İçerisinde Sağlık Harcaması	295
12.3.3. Finansman Çeşidine Göre Sağlık Harcamaları	298
12.3.4. Hizmet Sunucusuna Göre Sağlık Harcamaları	301
12.3.5. Sağlık Yatırımları.....	302
12.4. Sağlık Harcamalarının Geleceği	304
12.5. Sonuç.....	306

BÖLÜM 13: SAĞLIK HİZMETLERİ FİNANSMANI VE FONKSİYONLARI..... 311**Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ASLAN**

13.1. Giriş	311
13.2. Sağlık Hizmetleri Finansmanına Genel Bakış	311
13.3. Sağlık Hizmetleri Finansmanında Hakkaniyet	315
13.4. Sağlık Hizmetleri Finansmanının Fonksiyonları	316
13.4.1. Gelir Toplama.....	318
13.4.2. Risk (Fon) Havuzlama	321
13.4.3. Satın Alma (Geri Ödeme)	325

BÖLÜM 14: SAĞLIK HİZMETLERİ FİNANSMAN YÖNTEMLERİ 333**Dr. Öğr. Üyesi Okan ÖZKAN**

14.1. Giriş	333
14.2. Vergilere Dayalı Finansman.....	334
14.3. Sosyal Sağlık Sigortası.....	335
14.4. Özel Sağlık Sigortası.....	338
14.5. Cepten Ödemeler.....	340
14.6. Toplum Tabanlı Sağlık Sigortası.....	340
14.7. Tıbbi Tasarruf Hesabı	342
14.8. Kredi, Hibe ve Bağışlar.....	342
14.9. Sonuç.....	343

BÖLÜM 15: SAĞLIK HİZMETLERİNDE EKONOMİK DEĞERLENDİRME 347**Doç. Dr. Songül ÇINAROĞLU**

15.1. Sağlık Hizmetlerinde Ekonomik Değerlendirme Nedir?	347
15.2. Sağlıkta Hizmetlerinde Ekonomik Değerlendirme Neden ve Kimler Tarafından Yapılır?	348
15.3. Sağlıkta Hizmetlerinde Ekonomik Değerlendirmede Maliyet Kavramı	349
15.4. Sağlık Hizmetlerinde Ekonomik Değerlendirme Yöntemleri	351

15.4.1 Maliyet Minimizasyonu Analizi (Cost-Minimization Analysis)	352
15.4.2. Maliyet Etkililik Analizi (Cost-Effectiveness Analysis).....	353
15.4.3. Maliyet Fayda Analizi (Cost-Utility Analysis)	356
15.4.4. Maliyet Yarar Analizi (Cost-Benefit Analysis)	359
BÖLÜM 16: SAĞLIK SİSTEMİ PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ	367
<i>Dr. Öğretim Üyesi Kenan GÖZLÜ</i>	
16.1. Giriş	367
16.2. Sağlık Sisteminin Tanımı ve Kapsamı.....	368
16.3. Sağlık Sisteminin Amaçları.....	371
16.4. Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesi	371
16.5. Sağlık Sistemi Performansını Değerlendirmenin Önemi	379
16.6. Sağlık Kurumlarının Performansını Değerlendirmede Kullanılan Başlıca Yöntemler.....	381
16.6.1. PATH Yöntemi	381
16.6.2. Veri Zarflama Analizi	382
16.6.3. Dengeli Skor Kartı.....	383
16.6.4. Kıyaslama	383
16.7. Sağlık Sistemi Performans Değerlendirme Göstergeleri (Kriterleri).....	384
16.8. Türkiye Sağlık Sistemi Performansının Değerlendirilmesi.....	389
16.9. Sonuç.....	393

ÖNSÖZ

Bir sektörün önemini ortaya koyan iki temel gösterge; Gayri Safi Yurt İçin Hasıladan ayrılan pay ile istihdama yaptığı katkıdır. Birey ve toplum açısından önemli bir yere sahip olan sağlık ve sağlık hizmetleri için yapılan harcamalar çeşitli sebepler ile artış göstermektedir. Ülkeler Gayri Safi Yurt İçin Hasıllarını, bireylerde gelirlerinin önemli bir bölümünü sağlık harcamaları için kullanmaktadır. Diğer taraftan sağlık sektörü emek yoğun yapısı ile ülke istihdamlarına önemli oranda katkı sağlamaktadır. Bunlara bağlı olarak da sağlık sektörü küresel olarak ekonomi ve politikanın gündeminde yer alan önemli konulardan biri olmuştur.

Sağlık sektörüne ekonomik bakış açısı 1950'li yılların sonunda yapılan çalışmalar ile başlamış ve hızla gelişerek sağlık ekonomisi olarak bilim dünyasından yerini almıştır. Sağlık ekonomisi de gelişimine devam etmiş, farmakoekonomi gibi yeni bilim alanları gündeme gelmiş, sağlık harcamalarına yönelik olarak başlayan çalışmaların kapsamı genişleyip farklılaşmış, sağlık ve sosyal güvenlik sistemi ile ilgili olarak alınan kararlara temel teşkil etmeye başlamıştır.

Dünyadaki gelişimine rağmen Türkiye'de sağlık ekonomisinin gelişimi daha yakın tarihlidir. Üniversitelerin sağlık yönetimi programlarında lisans ve lisansüstü düzeyde ders olarak başlayan sağlık ekonomisi çalışmaları 1990'lı yılların başından itibaren ivme kazanmış, gerek üniversitelerde gerekse sektörde yoğun çalışmalar yapılarak sağlık ekonomisinin önemi her düzeyde anlaşılmıştır. Bu süreçte yapılan çalışmalara rağmen sağlık ekonomisi ile ilgili Türkçe kaynak yetersizliği devam etmektedir. Editörlüğü Prof. Dr. Mehmet TOP, Dr. Öğr. Üyesi Emine ÇETİN ASLAN ile Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ASLAN tarafından yapılan eserde sağlık ekonomisinin farklı konuları alanında uzman akademisyenler tarafından ele alınarak incelenmiştir. Kitap bu içerik ile sağlık ekonomisi literatürüne katkı sağlayacak bir çalışma olmuştur.

Kitap yazmak emek, özveri ve sabır gerektiren bir süreçtir. Sağlık yönetimi alanına kazandırdıkları bu eser nedeniyle editörleri ve yazarları kutlar, teşekkür eder ve kitabın alana yararlı olmasını dilerim.25.02.2021

Prof. Dr. İsmail AĞIRBAŞ
Ankara Üniversitesi

SUNUŞ ve TEŞEKKÜR

Bu kitap sağlık ekonomisinin farklı alanlarında çalışmalarda bulunan sağlık yönetimi akademisyenleri tarafından, özellikle sağlık ekonomisi açısından ihtiyaç duyulan bilgileri içerecek şekilde kaleme alınmıştır. Bölümlerin içeriklerinde, teorik bilginin yanında Türkiye ve dünyada güncel durum verileri ile desteklenerek, sağlık ekonomisinin genel konuları akademik bir çerçevede okuyuculara aktarılmaya çalışılmıştır. Kitap 16 bölüm olarak tasarlanmıştır.

Birinci bölümde, sağlık ekonomisinin tanımı, akademik ve uygulama açısından önemi, kapsamı ve tarihçesi genel bir çerçevede okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır. Bu yönü ile bir giriş özelliği taşımaktadır.

İkinci bölümde sağlık ve ekonomi ilişkisi incelenmiştir. Bu bölümde sağlık ve ekonomi ilişkisi, sağlık sektörünün ekonomik büyüme ile bağlantısı, sağlığın ekonomi üzerine etkisi, sağlık ile ekonomik kalkınma ilişkisi gibi alt konular genel bir perspektifle ele alınmıştır.

Üçüncü bölüm sağlığın belirleyicilerine ayrılmıştır. Bölümde sağlık ve hastalığın genel tanımları verilerek, sağlığa etki eden faktörler ortaya konulmuştur. Sağlık ve hastalığın belirleyicileri olarak genetik yapı, yaşam tarzı, çevre, biyolojik, sosyal ve ekonomik faktörler incelenmiştir.

Dördüncü bölümde sağlık statüsü ve sağlık çıktılarına değinilmiştir. Bu kapsamda sağlık statüsünün ölçülmesinin gerekliliği, sağlık statüsü göstergeleri ile sağlık çıktısı ve çıktıların değerlendirilmesine ilişkin yöntemler açıklanmıştır.

Beşinci bölüm sağlıkta eşişsizlik konusunu incelemiştir. Sağlıkta eşişsizlik başlığı altında; sağlık açısından eşişsizlik, eşişlilik ve hakkaniyet kavramları okuyuculara sunulmaya çalışılmıştır. Bölümde Türkiye ve diğer ülkelerden araştırma örnekleri ile sağlık hizmetlerinde eşişsizliklerin nasıl belirleneceği ve değerlendirileceği ana temasında konuya açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Türkiye sağlık sisteminde eşişsizlikler alt başlığı incelenmiştir.

Altıncı bölüm sağlık hizmetleri piyasası ve piyasa başarısızlıklarını incelemektedir. Bu bölümde piyasa ve sağlık hizmetleri piyasası kavramları ile piyasa başarısızlığına neden olan; devlet müdahalesi, kamu malları, belirsizlik, asimetrik bilgi, arz-talep dengesizliği gibi alt başlıklarla konu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yedinci bölüm talep ve sağlık hizmetleri talebi konusuna ayrılmıştır. Bu bölümde talep konusu; genel talep bilgilerini hatırlatarak sağlık hizmetlerinde talebin farklılaştığı noktalara vurgu yaparak açıklanmaya çalışılmıştır. Bölüm kapsamında, sağlık hizmetleri talebinin farklı özellikleri, talep ile ilgili esneklikler, talebi etkileyen faktörler ortaya konulmuştur.

Sekizinci bölümde arz ve sağlık hizmetleri arzı konusu üzerinde durulmuştur. Bu bölümde arz ve sağlık hizmetleri arzının tanımı, özellikleri, arzı etkileyen faktörler, arz eğrisi, arz kayması ve devlet sübvansiyonu gibi alt başlıklarla konu okuyuculara sunulmaya çalışılmıştır. Sağlık hizmetleri arzının alt bileşenlerini oluşturan; hastane piyasası, sağlık işgücü piyasası ile ilaç piyasası ve ekonomisi (farmakoekonomi) geniş kapsamı nedeniyle ayrı bölümler olarak incelenmiştir.

Dokuzuncu bölümde sağlık hizmetleri sunumu ve hastane piyasası açıklanmıştır. Bu bölümde hastane piyasasının yapısı, günümüz hastaneleri, şehir hastaneleri, hastane ekonomisi, hastane maliyetleri, hastane gelirleri ve rekabet gibi konular incelenmiştir.

Onuncu bölümde sağlık işgücü piyasası konusu incelenmiştir. Sağlık işgücünün ekonomideki yeri, kavramsal çerçevesi, sağlık işgücü planlaması ve sağlık ekonomisi ile ilişkisi genel olarak ele alınmıştır. Ayrıca, Türkiye sağlık işgücü piyasasının mevcut durumu ve tarihsel döngüsü sunulmaya çalışılmıştır.

On birinci bölüm ilaç piyasası ve farmakoekonomi konularını kapsamaktadır. Bu bölümde ilaç piyasasının özellikleri, farmakoekonominin ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkma nedenleri ile farmakoekonomide kullanılan analiz yöntemleri hakkında temel bilgiler sunulmaya çalışılmıştır.

On ikinci bölüm, sağlık harcamalarını içermektedir. Sağlık harcamaları; katastrofik (yoksullaştırıcı) sağlık harcamaları, gereksiz sağlık harcamaları, temel sağlık harcaması göstergeleri, sağlık yatırımları ve sağlık harcamalarının geleceği gibi alt başlıkla incelenmiştir.

On üçüncü bölümde genel olarak sağlık hizmetleri finansmanı ve fonksiyonları ele alınmıştır. Bu bölümde sağlık hizmetleri finansmanının fonksiyonları olan; gelir toplama, risk havuzlama ve geri ödeme (satınalma) fonksiyonlarına yer verilmiştir. Ancak, bu fonksiyonlardan gelir toplama; konunun önemi ve kapsamı göz önünde bulundurularak, ayrıntıları ile takip eden bölümde incelenmiştir.

On dördüncü bölüm, sağlık hizmetleri için gelir elde etme ve gelir toplama yöntemleri, sağlık hizmetleri finansman yöntemleri başlığı altında incelenmiştir. Bu bölümde sağlık hizmetleri finansmanında kullanılan; vergiler, sosyal sağlık sigortası, özel sağlık sigortası, cepten ödemeler, tıbbi tasarruf hesapları, kredi ve hibeler ile toplum tabanlı sigorta; temel özellikleri, avantajları ve dezavantajları ile açıklanmıştır.

On beşinci bölümde sağlık hizmetlerinde ekonomik değerlendirme ve ekonomik değerlendirme yöntemleri açıklanmıştır. Bu kapsamda, temel ekonomik değerlendirme yöntemleri olan; maliyet minimizasyonu, maliyet-etkililik analizi, maliyet-fayda analizi ve maliyet-yarar analizleri kavramsal açıklamaları ve sağlık hizmetlerinde uygulama alanları ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bölüm sonunda bir maliyet-etkililik analizi örneği sunulmuştur.

On altıncı bölümde sağlık sistemi performansının değerlendirmesi ele alınmıştır. Bu kapsamda, performans değerlemenin önemi ve gerekliliği ile kullanılan yöntemler sunulmaya çalışılmıştır. Ek olarak Türk sağlık sisteminin ulaşılan son veriler dikkate alınarak genel performansı incelenmeye çalışılmıştır.

Kitabın hazırlanmasında özverili çalışmaları ile bölüm yazarı olarak destek veren; Dr. Öğr. Üyesi Seda KUMRU, Dr. Öğr. Üyesi Nükhet Bayer, Doç. Dr. Umut Beylik, Doç. Dr. Saffet OCAK, Arş. Gör. İlayda GÜZEL, Doç. Dr. Şükrü Anıl TOYGAR, Doç. Dr. Serap DURUKAN KÖSE, Öğr. Gör. Dr. Ayça KARAHAN, Doç. Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK, Doç. Dr. Gamze YORGANCIOĞLU TARCAN, Dr. Öğr. Üyesi Tuncay KÖSE, Arş. Gör. Jebağı Canberk AYDIN, Dr. Öğr. Üyesi Okan ÖZKAN, Doç. Dr. Songül ÇINAROĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Kenan GÖZLÜ'ye çok teşekkür ederiz. Kitabın basımı noktasında katkı ve emeklerinden dolayı Siyasal Kitabevi sahibi Sayın Ünal SEVİNDİK başta olmak üzere tüm Siyasal Kitabevi çalışanlarına içten teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca bugünlere gelmemizde katkı ve emekleri olan ailelerimiz ve tüm akademisyen hocalarımıza teşekkür ederiz.

Sağlık Ekonomisi başlıklı editörlüğünü yaptığımız bu kitabın, sağlık yönetimi literatürüne ve alına katkı sunmasını dileriz...

26.02.2021

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ASLAN
Dr. Öğr. Üyesi Emine ÇETİN ASLAN
Prof. Dr. Mehmet TOP

